

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نښاد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Ideological

مسایل ایدئولوژیک

الحاج داکتر امین الدین « سعیدی – سعید افغانی »
۱۵ نومبر ۲۰۱۴

فضیلت دست راست و سمت راست در اسلام ۳

مقدم داشتن راست بر چپ در وضوء:

(نیامن در وضوء) یعنی مقدم داشتن راست بر چپ ، از جمله سنت های پیامبر صلی الله علیه وسلم در وضوء می باشد، نیامن در وضوء آن است که دست راست و پای راست را باید قبل از دست چپ و پای چپ شست. این حکم در حدیثی که از حضرت عائشه رضی الله عنها روایت گردیده است آمده است : « کان رسول الله صلی الله علیه وسلم یحب التیامن فی تنعله وترجله وطهوره، وفی شأنه کله » (پیامبر صلی الله علیه وسلم همواره ابتداء کردن به طرف راست را دوست می داشت چه در پوشیدن بوت، و چه در شانه کردن مویش، چه در وضوء و غسل و چه در سایر کارهایش). این حدیث متفق علیه است. همچنان در حدیثی از ابوهریره رضی الله عنه نقل شده است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: « إذا لبستم وإذا توضأت فأبدءوا بأیمانکم » (هر زمانیکه خواستید که لباس بپوشید و وضوء بگیرید از طرف راست شروع کنید). احمد و ابوداود و ترمذی و نسائی آن را روایت کرده اند.

شستن پا در وضوء با دست چپ :

در مورد این که شست و شوی پای ها در وضوء به کدام دست صورت گیرد ، حدیثی صحیح در مورد کیفیت وضوء پیامبر صلی الله علیه وسلم در این مورد اشاره نشده ولی برخی از کتب مشهور فقهی از جمله : کتاب « الفواکه الدوانی » در مذهب مالکی و ابن عابدین حنفی در کتاب « الدر المختار » و کتاب « تحفة المحتاج فی شرح المنهاج » در مذهب امام شافعی آمده است که: شستن هر دو پای با دست چپ مستحب می باشد ، البته با دست راست آب را بر روی پاها پاشیده و با دست چپ پا را شسته و به آرامی می مالید. و این هم از جمله تکریم راست است. همچنین مستحب است که در هنگام استفاده از خفین (جوراب چرمی) و مسح بر آنها، به طور همزمان با دست راست خف پای راست را، و با دست چپ خف پای چپ را مسح کرد.

چرا که در حدیثی از مغیره بن شعبه رضی الله عنه روایت است : « كُنْتُ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فَتَوَضَّأَ فَأَهْوَيْتُ لِأَنْزِعَ خُفَّيْهِ فَقَالَ: «دَعَهُمَا فَإِنِّي أَدْخَلْتُهُمَا طَاهِرَتَيْنِ» فَمَسَحَ عَلَيْهِمَا». متفق علیه.

یعنی: همراه پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم بودم که وضو گرفت، پس خواستم که موزه هایش را بیرون بیاورم، فرمود: « آنها را بیرون نکن که پس از داشتن وضو، آنها را پوشیده ام » ، و سپس بر آنها مسح کشید. مغیره بن شعبه گفت: (پیامبر صلی الله علیه وسلم) « بر آندو مسح نمود» و نگفت: « مسح را از خف پای راست شروع کرد» بلکه گفت که پیامبر صلی الله علیه وسلم بر آندو (خف) مسح نمود. پس ظاهر سنت نبوی چنین است همزمان بر آنها مسح کردند، همانگونه که در یک لحظه دو گوش مسح می شوند.

ذبح با دست راست:

رهنمود و هدایت دین مقدس اسلام در مورد ذبح حیوان همین است که حیوانات به ترتیبی ذبح گردد که در وقت ذبح آزار و اذیت نبینند. پیامبر بزرگوار اسلام در حدیثی متبرکه در توضیح این حکم می فرماید : « إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا ذَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَةَ وَلْيُجِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلْيُرَخِّ ذَبِيحَتَهُ» (مسلم (۱۹۵۵) یعنی: «همانا خداوند خوبی کردن را بر هر چیز فرض کرده است، لذا هرگاه کشتید به بهترین روش بکشید، و هرگاه ذبح کردید به بهترین روش ذبح کنید، و باید یکی از شما (قبل از ذبح) کاردش را تیز کند، و حیوان (و ذبیحه) اش را راحت بگرداند».

در کتاب دائرة المعارف فقهی آمده است:

«فقهاء اتفاق نظر دارند که نیک ذبح کردن حیوان به گونه ای که منجر به راحت شدن حیوان مذبح شود مستحب است، به اندازه ای که توانائی دارد (و برایش مقدور است)» «الموسوعة الفقهية» (۲۲۱/۱۰).

علماء می فرمایند : از جمله مواردی که به عنوان ذبح نیک محسوب می شود آن است که ذابح حیوان را بعد از ذبح رها کند تا دست و پا زند و زودتر راحت شود.

شیخ ابن عثیمین می گوید : «.. هرگاه حیوان به قصد ذبح خوابانده شد، ذابح پایش را بر گردن او بگذارد - یعنی بر اطراف گردن ، و اگر با دست راست ذبح می کند پس با دست چپ سر وی را بگیرد، سپس با ذکر بسم الله با قوت و سرعت شروع به بریدن کند، و مری و حلقوم (و دو رگ خونی اطراف آن را) قطع نماید، و پاهایش را رها کند و نبندد تا آن را به آزادی تکان دهد و موجب شود خون بیشتری (با فشار) بیرون آید.

در مورد این که ذبح حیوانات به کدام دست باید صورت گیرد ، علماء می فرمایند اگر کسی چپ دست باشد می تواند ذبح را به دست چپ انجام دهد و در این بابت مشکلی و ممانعتی در شرع وجود ندارد . ولی علماء طی فتوای خویش نگاشته اند :

ذبح با دست چپ جواز داشت ولی اگر ذبح با دست راست ممکن باشد و صورت گیرد بهتر است». (فتاوی اللجنة الدائمة (۲۲ / ۴۷۴-۴۷۵).

شیخ ابن عثیمین در مورد ذبح با دست چپ می نویسد:

هرگاه شخصی بخواهد (با دست چپ) گوسفندی را ذبح کند؛ ابتداء آن را بر پهلوی راست بخواباند تا بتواند با دست چپ آن را ذبح نماید، این کار برای ذبح حیوان بهتر و راحت تر است . ولی اگر گوسفند را بر پهلوی چپ بخواباند در حالی که نمی تواند با دست راست ذبح کند، اینکار موجب مشقت بر خود او و بر حیوان هم خواهد شد...». «فتاوی نور علی الدرب» (۱۷۵/۱۱).

نوشتن با دست چپ:

در مورد این که نوشتن با کدام دست صورت گیرد، (دست راست و یا چپ) ایا می توان در نوشتن از دست چپ کمک خواست! عالم جلیل القدر شیخ ابن عثیمین در این مورد می فرماید:

« بلی، اگر نمی تواند به خوبی از دست راست استفاده کند می تواند از دست چپ خود برای نوشتن استفاده کند، به دلیل فرموده الله تبارک و تعالی: « لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا ». یعنی: خداوند هیچ نفسی را جز به اندازه توانش مکلف نمی گرداند. و فرمود: « فَأَتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ ». یعنی: « پس تا اندازه ای که توانائی دارید تقوای الهی پیشه کنید ».

پوشیدن انگشتر در دست راست:

قبل از همه باید گفت که پوشیدن انگشتر غیر طلالی برای مردان عمل استحبابی نبوده طوری که تعدادی از مسلمانان بر مستحب بودن آن حکم می کنند. بلکه پوشیدن انگشتر برای مرد مباح می باشد و در نهایت جایز می باشد.

مؤرخین در مورد تاریخچه مهر انگشتری پیامبر صلی علیه وسلم می نویسند:

ملت غیر عرب هیچ نامه ای را مادامی که بر آن مهر نمی بود نمی خواندند، طوری که در حدیثی از انس بن مالک رضی الله عنه روایت است که: « كَتَبَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كِتَابًا أَوْ أَرَادَ أَنْ يَكْتُبَ فَقِيلَ لَهُ إِنَّهُمْ لَا يَقْرَءُونَ كِتَابًا إِلَّا مَخْتُومًا، فَاتَّخَذَ خَاتَمًا مِنْ فِضَّةٍ، نَقَشَهُ: مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ كَانِي أَنْظُرُ إِلَى بَيَاضِهِ فِي يَدِهِ. (بخاری: ۶۵)

یعنی: پیامبر صلی الله علیه وسلم نامه ای نوشت یا می خواست نامه ای بنویسد. به ایشان اطلاع دادند که آنها (روم) نامه بدون مهر را نمی خوانند.

پس ایشان هم برای خود انگشتری از نقره ساخت که جمله (محمد رسول الله) بر روی آن حک شده بود. حضرت انس می افزاید: گویا هم اکنون سفیدی و درخشندگی آن انگشتر را در دست (مبارک) رسول خدا صلی الله علیه و سلم مشاهده می نمایم.

بنابراین پیامبر صلی الله علیه وسلم تا آن زمان در فکر انگشتر نبود تا بگوئیم که پوشیدن انگشتر تبعیت از سنت فعلی پیامبر صلی الله علیه وسلم است، بلکه از این حدیث چنین برداشت می شود که استفاده از انگشتر غیر طلا از جمله انگشتر نقره یا آهنی یا هر جنس دیگری برای مردها بدون اشکال و مباح است.

از شیخ الاسلام ابن تیمیه در مجموع الفتاوی (۲۵ / ۶۳ - ۶۵) در مورد پوشیدن انگشتر نقره برای مردها روایت ذیل منقول است: «انگشتر نقره به اتفاق ائمه اربعه مباح است، چرا که از پیامبر صلی الله علیه وسلم ثابت شده که ایشان انگشتری از نقره را استفاده می کردند و اصحاب ایشان هم از همان جنس استفاده می کردند، خلاف انگشتر طلا که به اتفاق ائمه اربعه (برای مردها) حرام است، چرا که ثابت شده که پیامبر صلی الله علیه وسلم از آن نهی کرده اند... ولی پوشیدن انگشتر نقره چون هیچ لفظ عامی مبنی بر تحریم آن وجود ندارد؛ بنابراین برای احدی جایز نیست که بدون اقامه دلیل شرعی حکم بر حرام بودن آن دهد؛ چرا که سنت (احادیث) بر مباح بودن انگشتر نقره وارد شده اند و این دلیلی بر مباح بودن آن است...».

تعیین انگشت برای پوشیدن انگشتر:

در تعلیمات اسلامی آمده است: اگر کسی خواست تا انگشتر در دست کند، سنت آن است که آن را در انگشت خنصر (انگشت کوچک) خویش قرار دهد.

امام نووی رحمه الله می گوید: «مسلمانان (تمام مذاهب) اجماع دارند که سنت این است که مردها انگشتر را در انگشت کوچک بگذارند، اما زنان می توانند در تمامی انگشتهای خویش قرار دهند». شرح النووی علی مسلم، وعون المعبود ۲۸۶/۱۱.

ولی این که مرد ها انگشتر را در دست راست بپوشند و یا در دست چپ علماء دربین خود اختلاف رأی دارند؛ علمای مذهب حنفی، مالکی و مذهب حنبلی می گویند در دست چپ سنت است، ولی علمای مذهب شافعی بدین مسأله تأکید می نمایند که پوشیدن انگشتر در دست راست از جمله سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم است. و هر دو دسته از علماء برای اثبات ادعای خویش به احادیث صحیحی استناد می کنند، ولی هستند علمائی که معتقد اند: مرد ها می توانند در صورتی که خواسته باشند، انگشتر را در دست راست و چپ خویش بپوشند که از آن جمله می توان از عالم شهیر و معروف جهان اسلام (شیخ ابن عثیمین نام) برد، نظریات ابن عثیمین در مورد پوشیدن انگشتر برای مردها را می توان در کتاب (شرح ممتع) مورد مطالعه قرار داد. ولی بادر نظر داشت، ارای هر سه کتگوری از علماء، علمای مذهب امام شافعی بر فضیلت دست راست در پوشیدن انگشتر برای مرد، حکم می نمایند.

پوشیدن چله نامزادی:

رسم معمول در کشوری ما طوری است که چله نامزادی را در اول نامزادی در دست راست و بعد از ازدواج آن را در دست چپ خود انتقال می دهند: از این که این رسم وعادت چگونه در بین کشور ما رواج یافته، فهم علمای اسلامی این است: این عمل از جمله رسم های قدیمی که از مسیحیان برای مسلمانان به میراث مانده انتقال یافته است. یکی از دلایلی که برای انتقال چله نامزادی از دست راست به چپ در وقت عروسی بیان داشته اند اینست که در دست چپ یک رگ خونی که مستقیم به قلب وصل می یابد. (برای کسب اطلاع بیشتر به کتاب «آداب الزفاف»، ص ۱۲۳، تألیف شیخ آلبانی مراجعه شود). چیزی که جای تأسف است (این است که) عده ای از ما به این رسم اشتباه که هیچ پایه و بنیاد اسلامی ندارد پا بند هستیم، و همان طور که قبلاً گفتیم این امر از اصلی ترین اعتقادات باطله نصاری می باشد. ممکن است تعدادی از مردم بگویند:

منظور ما در این مورد پیروی از این اعتقادات باطل نیست - العیاذ بالله و فقط یک عادت اجتماعی است نه بیشتر. در جواب شان باید بگویم که:

آیا در کتاب و سنت چیزی که مشروعیت استفاده از حلقه را تعیین کرده باشد، وجود دارد؟ آیا زنان پیامبر صلی الله علیه وسلم و دختران ایشان و زنان صحابه رضوان الله تعالی علیهن اجمعین، این کار را انجام داده اند؟ وقتی که این عادت اجتماعی پایه شرعی ندارد، پس در حقیقت برگرفته از آداب و رسوم غیر مسلمانان می باشد. در این صورت صحیح نیست که به ما نسبت داده شود، و برای ما جایز نیست که از آن پیروی کنیم. زیرا پیامبر صلی الله علیه وسلم می فرماید: «من تشبه بقوم فهو منهم»، «کسی که از گروهی تقلید کرد از جمله آنهاست»، و همچنین پیامبر - علیه الصلاه والسلام - فرمودند: «لیس منا من تشبه بغيرنا، لا تشبهوا بالیهود ولا بالنصارى...»، «کسی که از غیر از ما (مسمانان) تقلید می کند از ما نیست، از یهود و نصاری تقلید نکنید....».

تقسیم آب از سمت راست:

در حدیثی از سهل بن سعد رضی الله عنه روایت است که:

در یکی از روز ها برای رسول الله صلی الله علیه وسلم آشامیدنی را آوردند تا آنحضرت از آن بنوشد، در حالی که در جانب راست شان طفلی و در جانب چپ شان بزرگسالانی وجود داشتند. پس به کودک فرمود: آیا به من اجازه می دهی که به اینها بدهم؟

کودک گفت: نه به خدا قسم، هیچ کس را به حصه ام از شما بر نمی گزینم، و سپس رسول الله صلی الله علیه وسلم آن را در دست او گذاشت.

در این حدیث مشاهده می نمایم که روزی پیامبر صلی الله علیه و سلم و یارانش گرد هم نشسته بودند و به طرف راست شان طفل قرار داشت و در دست چپ پیامبر صلی الله علیه و سلم اشراف و بزرگان قریش نشسته بودند مانند ابوبکر، عمر، عثمان، و غیره رضی الله عنهم، و آب را آوردند و از آنجائی که سنت هست معمولاً هر چیزی را از دست راست شروع کرد، لذا پیامبر صلی الله علیه و سلم از آنجائی که این موضوع را رعایت کند و در عین حال بزرگان قریش را نیز نرنجاند و احترامی برای آنها قائل شود لذا ابتداء از طرف راست خودش که طفل نشسته بود اجازه خواست که آیا می تواند آب را از طرف چپ خودش که بزرگان قریش نشسته اند، شروع کند و بگرداند؟ آن کودک که نمی خواست برکت نوشیدن پیامبر صلی الله علیه و سلم از آن آب را از دست بدهد، گفت که هرگز اجازه نمی دهم که نصیبم را از دست بدهم !

پس پیامبر صلی الله علیه و سلم ابتداء آب را به دست این پسر داد و سپس آن را به اطرافیان چپ خودش تحویل داد. مسأله اینجاست که چطور این کودک راضی نشد این فضل را از دست بدهد و برای خودش توجیه نکرد که اگر من این را انجام دهم ممکن است پیامبر صلی الله علیه و سلم و یا بزرگان قریش را برنجانم، بلکه بدون هیچ پروائی این فضیلت را از دست نداد، زیرا آنها در کار خیر از یک دیگر سبقت می گرفتند، پس ما نیز بایست بر همین منوال عمل کنیم و از یک دیگر در کارهای خیر سبقت بگیریم.

داخل شدن به مسجد به پای راست است!

در اسلام به نمازگزان به صورت استحبایی توصیه شده که هنگام ورود به مسجد با پای راست وارد شوید و هنگام خروج با پای چپ خارج شوید.

از آن جا که همه احکام اسلام دارای حکمت یا حکمت هائی هستند، طوری که دربدو بحث متذکر شدیم حکمت همه آنها برای ما روشن نیست، این امر مستحبی نیز حکمتی دارد که می تواند جنبه های مختلفی داشته باشد، از جمله آن حکمت ها می تواند رعایت امور صحی باشد؛ چرا که دانشمندان علم پزشکی یک اصل ثابت شده ای دارند که همه انسان ها هنگام سکت کردن اگر وزن بدن شان روی پای راست باشد، به جلو می افتند و اگر وزن بدن شان روی پای چپ باشد به عقب می افتند.

بنابر این وقتی که شخصی با پای راست وارد مسجد می شود، اگر در همان حال سکت کند، به جلو یعنی داخل مسجد می افتد که از جمله بهترین مکان ها در اسلام می باشد، همچنین هنگام خارج شدن از مسجد اگر با پای چپ بیرون رود در صورت سکت کردن، چون سنگینی بدن او روی پای چپ است به پشت یعنی داخل مسجد می افتد، در نتیجه بر اساس دلیل علمی یاد شده این حکم استحبایی برای همه به طور مساوی است و برای افراد چپ پای یا راست پای فرقی ندارد، البته ممکن است هر یک از احکام اسلام دلیل های مختلفی داشته باشد که علم بشری به دلیل نقصانش هنوز نتوانسته است به تمام زوایای آن دست پیدا کند.

در اسلام به صورت استحبایی توصیه شده که هنگام ورود به تشناب «توالن» با پای چپ وارد شوید و هنگام خروج با پای راست خارج شوید.

استحباب ورود به تشناب با پای چپ نیز خالی از حکمت و مصلحت نیست، اما باید اعتراف کرد که علم ما نتوانسته است به همه آن حکمت ها برسد.

ولی در رابطه با ورود به مسجد این حکم استحبابی به عکس است، یعنی با پای راست وارد مسجد شدن و با پای چپ خارج شدن مستحب است.

خلاصه اینکه:

شارع حکیم چنین مقرر کرده که راست بر چپ مقدم باشد و به آن شرافت و تکریم بخشیده است، و سنت پیامبر صلی الله علیه وسلم نیز بر آن بوده که همیشه راست را بر چپ در اعمال محترم پیش می انداخت.

ما مسلمانان تابع سنت پیامبرمان صلی الله علیه وسلم هستیم، و خداوند متعال نیز به ما چنین می فرماید: «وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا» (سوره حشر آیه ۷). یعنی: و آنچه را که رسول خدا برای شما آورده بگیرید (و اجرا کنید)، و از آنچه نهی کرده، خودداری نمائید.

حکمت های تقدم راست بر چپ:

- ۱- پیش انداختن راست بر چپ برای اقتداء به سنت آنحضرت صلی الله علیه وسلم است.
- ۲- جلو انداختن راست مخالفت با شیطان است، زیرا او چپ را بر راست پیش می اندازد.
- ۳- پیش انداختن راست موجب اکرام دست راست بر چپ است.
- ۴- پیش انداختن راست یعنی رعایت ادب با مردم، مثلاً با دستی که با آن استنجاء شده (یعنی دست چپ) با مردم مصافحه و احوالپرسی نمی شود و قابل توجه و دقت است که با دست چپ چیزی از آنها گرفته یا داده نمی شود.
- ۵- پیش انداختن راست بر چپ؛ تفائل و امیدوار ساختن است بر آن که الله متعال ما را جزو اصحاب دست راست قرار دهد.

پایان

تتبع و تحقیق از:

الحاج داکتر امین الدین «سعیدی - سعید افغانی»

مدیر مطالعات ستراتیژیک افغان و مسؤول مرکز کلتوری د حق لاره- جرمنی